

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. aprila 1888. l.

XXVIII. leto.

Še enkrat v obrambo in pojasnilo.

Odkar gre za versko šolo, se je „Laibacher Schulzeitung“ mahom spreobrnila. Ona je bila, kakor pravi, vedno za versko vzgojo otrok, in da je bilo pod novimi liberalnimi postavami, kar se tiče verouka, verskih vaj, molitve v šoli tako, kakor je bilo poprej, da v tej stvari ni bilo nikake izpremembe. Duhovniki so namreč učili verouk, kakor poprej itd. Zdaj naj pa kdo še reče, da „Schulzeitung“ ni bila zmirom za versko šolo, dà, še bolj je skrbela za versko vzgojo, kakor tisti, ki jej očitajo, da se poteguje za brezversko šolo (kakor na pr. „Učiteljski Tovariš“). Logično bi tedaj vsak sklepal: To, kar je bilo do zdaj le po nekem kompromisu vsled porazumljenja liberalnim šolskim postavam vendar le mogoče, naj se zanaprej postavno zatrdi, kar tudi zahtevajo novi predlogi o verski šoli. Toda ta list sklepa uprav drugače. Ako poudarja: „Mi smo bili zmirom za versko vzgojo“, zakaj pa zdaj toliko rohní zoper tiste, ki zagovarjajo versko vzgojo, zakaj pa pravi, da mir kalé tisti, ki hočejo razmere take, kakor so bile do zdaj mej miroljubnimi učitelji in duhovniki. — Čemu vsa ta hinavščina in zavijanje? Vsakdo vendar vé, kaj namerava ta modri list, ki se je porodil z novimi šolskimi postavami 1873 l. — „Schulzeitung“ se ponosno baha, da je pripomogla šolske postave vpeljati, da je učiteljstvo vzbujala itd. Kaj pa je v resnici storila, to vé vsakdo, kdor se količkaj hoče potruditi, da bere njene strastne sestavke. Da na Kranjskem ni bilo toliko razdora mej učiteljstvom in duhovščino, je res; a to ni zasluga tega lista; zasluge njegove so le negativne. „Schulzeitung“ hotela je preklinjati slovenske učitelje, a prisiljena jih je bila blagoslovljati. — Učitelji in tudi liberalni Slovenci, kateri še niso zatajili národnega čuvstva, spoznali so, da tukaj ne gre le za klerikalizem, kakor se navadno imenuje prizadevanje za versko vzgojo, temuč da gre tudi za národnost.

Radi priznamo, da na Kranjskem še ni bilo tako hudo, kakor na pr. na Dunaji ali kod drugej, kjer so liberalci gospodarili po deželnih in okrajnih šolskih svétih. Pa to je perfidija, da ta list zaslugo sebi k dobremu šteje, in s téga stališča zagovarja zdanjo šolsko postavo. Da je zdaj zaradi duhovskega sonadzorstva, ki se predlaga, nastal tak hrup, nam je jasno in vsakemu umevno dokazuje, da so se vsi ti in taki ljudje le potajili, a ne spreobrnil. — „Schulzeitung“ piše: „Das Deutschthum hat so viel zu thun mit der Schule als der Slovenismus“. . . . Zakaj pa v Ljubljano hodijo iz nemškega Gradca govorniki hujskat delavce zoper versko šolo?

Postave pridejo, pa se zopet prenejajo: drugačni sistem, drugačne postave. Kako vender to, da bi bila liberalna šolska postava od 1868. in 1869. l. nedotakljiva in nepotrebna kake izpremembe? Zakaj to postavo, prav za prav nje glavno načelo, liberalci in vsi njih poslušni učenci tako branijo, to užé sami vedo, a mi tudi vemo. Za versko šolo pa je ne le duhovščina, temuč za njo so tudi vsi oni konservativni poslanci, ki so do zdaj Slovence podpirali pri njih opravičenih zahtevah. —

Ko „Schulzeitung“ boljših dokazov zmanjka, zaletuje so zdaj užé tretjič v „Učiteljskega Tovariša“ ter mu vsaki pot naredí daljšo pridigo prav po Goethejevi pesni: „Und bist du nicht willig, so brauch' ich Gewalt“. Mej drugim tudi oponaša uredniku, da je pod liberalnim (nemškím) mestnim zastopom postal voditelj mestni deški ljudski šoli. Da so liberalni nemški gospodje, ki so tačas gospodovali na magistratu, bili pravični do učiteljstva, kar se tiče pravnih razmer, to je istina. Da so nam pa tačas nasprotniki bili tudi nekdanji prijatelji, to je pa tudi resnično, a pri vsem tem nam nihče ne more očitati kako dejanje, ki bi nas bilo onečastilo.

Nasprotniki verski šoli zdaj največ žugajo s tem, da bodo zopet nastopili oni časi, ko je učitelje žulil cerkveni jarem. Kdor govori o tem, da se bodo vrnili taki časi, ta se zeló moti. Učiteljem bode zapovedoval ta, ki jim lomi kruh, to je država ali pa dežela. Duhovščina bode govorila le v tem, kar se tiče versko-nravne vzgoje, in tako mora biti tudi v šoli, kjer se vzgojajo spoznavalci kakega do- ločnega veroizpovedanja.

„Schulzeitung“ vé za gotovo, da bode predlog o verski šoli pokopan; ona tudi vé, zakaj ni prišlo na vrsto prvo branje pred prazniki. Kaj pa, ko bi se vender le zmotila? Prvo branje ni prišlo na vrsto, ker so zaradi smrti nemškega cesarja za nekaj dni seje prenehale. — „Schulzeitung“ tudi pravi, da bodo liberalci postavo precej pokopali; ako pa pride v šolski oddelek, bodo rabili skrajna sredstva, da jo odklonijo. — To je vse verjetno. Opomnimo le to, da so tudi konservativni poslanci 1869. l. dvorano pred glasovanjem zapustili, a postava je bila vender le sklenjena. Zdaj so drugi časi, kakor so bili 1869. l. — Liberalizem pojema. Taafejevo ministerstvo hodi drugačna pota, kakor jih je hodilo Herbst-Giskravo. Ako se tudi v takej in v tej obliki ne vzprejme šolska reforma, kakor se predlaga, vzprejela se bode v drugačni obliki. Slovenci se tû pa tam bojé, da bi ti predlogi o verski šoli ne bili na škodo slovenskim šolam. Tû mi zaupamo v to, da na vsak način ostane XIX. člen osnovnih postav, in da bode na podlogi tega člena zmirom dovoljeno, v postavnih mejah potegavati se za šolo z učnim materinskim jezikom.

O šolskih boleznih.

Spisal dr. Julij Kotzmuth, c. kr. sanitetni asistent v Črnomlji.*)

C. kr. okr. šol. svet v Črnomlji zaukazal je voditeljem ljudskih šol poročati, katere bolezni se pri šolskih otrocih v okrajih največkrat nahajajo, kako se navadno imenujejo? Kako one vplivajo na vid, sluh, na druga čutila in sploh na telo drugih učencev in kateri so po mnenju učiteljstva viri in vzroki taistih? Dotična poročila izročil mi je c. kr. okr. šolski svet v pregled, da nasvetujem, kaj naj učitelji storé, da se bolezni, kolikor mogoče v pričetku zatirajo in njih razširjevanje zadržuje.

*) Ta zanimljivi spis nam je blagovoljno poslal slavni c. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji, kateremu se tû zanj prísérčno zahvaljujemo.